

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 12, 2010 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336.226

Ю.М. Лисенков,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри міжнародних фінансів,
Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі
С.О. Біда,
к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів,
Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

ОСНОВНІ НОВОВВЕДЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЩОДО СКЛАДУ ПОДАТКІВ

THE MAIN INNOVATIONS OF THE TAX CODE OF UKRAINE CONCERNING THE TAX STRUCTURE

У статті наведені результати порівняльного аналізу складу податків, встановленого законодавством України чинним до 01.01.2011р. та Податковим кодексом України, який набирає чинності з 01.01.2011р.

The comparative analysis of the tax structure defined by Ukrainian legislation, operating to January, 01 of 2011, and The Tax Code of Ukraine, goes into effect from January, 01 of 2011, is described in the article.

Ключові слова: Податковий кодекс України, загальнодержавні податки та збори, місцеві податки та збори.

ВСТУП. Сучасний етап розвитку національних економічних систем в умовах поглиблення інтеграційних процесів обумовлює необхідність реформування такої важливої підсистеми як фінансовий механізм розвитку держави, зокрема національної системи оподаткування. Таким чином, складовими елементами реформування податкової системи України, як однієї з найважливіших складових у стратегії забезпечення національної конкурентоспроможності, є, зокрема: зниження податкового навантаження на економіку, що стимулюватиме попит як основу зростання виробництва; вивільнення для платників податків додаткових фінансових ресурсів, які спрямовуватимуться на модернізацію виробничої бази, впровадження новітніх технологій, збільшення заробітної плати працівникам, створення нових робочих місць; усунення адміністративних перешкод в оподаткуванні, що створюватиме сприятливі умови для громадян, що бажають розпочати власну справу.

На підставі Постанови Верховної Ради України «Про всенародне обговорення проекту Податкового кодексу України» від 08.07.2010р. №2454- VI [1] з 06 по 20 серпня 2010 року практично по всій території України (у містах, районах, обласних центрах) було проведено понад 1 200 «круглих столів», 120 конференцій, 370 прес-конференцій, 2 450 інших тематичних заходів. Крім того, організовано роботу Інтернет-форумів та call-центрів, які діяли на базі органів податкової та митної служби [2].

За результатами всенародного обговорення проекту Податкового кодексу України отримано 4 075 пропозицій, в тому числі через call-центри та Інтернет-форуми – близько 750 пропозицій. Найактивнішу участь в обговоренні взяли такі впливові громадські організації: Український союз промисловців і підприємців, Федерація роботодавців України, Асоціація платників податків, Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів, Громадське об'єднання «Асоціація підприємців за легальний ринок», Всеукраїнська громадська організація «Асоціація соціальних підприємців України», Національна асоціація товаровиробників, Всеукраїнська асоціація автомобільних імпортерів і дилерів, Спілка підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств тощо [2].

Президент України підписав Податковий Кодекс України 03.12.2010р., прийнятий Верховною Радою з урахування внесених главою держави пропозицій. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2756-VI опублікований в офіційному виданні Верховної Ради України від 04.12.2010р. №229-230 [3].

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ. Мета статті полягає у проведенні порівняльного аналізу видів податків і зборів, встановлених законодавством України чинним до 01.01.2011р. та Податковим кодексом України, який набирає чинності з 01.01.2011р..

РЕЗУЛЬТАТИ. Відповідно до пункту 6.3 статті 6 Податкового кодексу України від 02.12.2010р. №2756-VI податкову систему України становить сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів [3].

Щодо загальнодержавних податків та зборів. Відповідно до статті 14 Закону України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991р. №1251-XII: за станом на 16.06.2010р. [4] в Україні справляються 29 загальнодержавних податків і зборів (обов'язкових платежів): 1) податок на додану вартість; 2) акцизний збір; 3) податок на прибуток підприємств, у тому числі дивіденди, що сплачуються до бюджету державними некоорпоративними, казенними або комунальними підприємствами; 4) податок на доходи фізичних осіб; 5) мито; 6) державне мито; 7) податок на нерухоме майно (нерухомість); 8) плата за землю (земельний податок, а також орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності); 9) рентні платежі; 10) податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів; 11) податок на промисел; 12) збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету; 13) збір за спеціальне використання природних ресурсів; 14) збір за забруднення навколишнього природного середовища; 15) збір до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення; 16) збір на обов'язкове державне пенсійне страхування; 17) збір до Державного інноваційного фонду; 18) плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності; 19) фіксований сільськогосподарський податок; 20) збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства; 21) гербовий збір (застосовується до 1 січня 2000 року); 22) єдиний збір, що справляється у пунктах пропуску через державний кордон України; 23) збір за використання радіочастотного ресурсу України; 24) збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (початковий, регулярний, спеціальний); 25) збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками; 26) збір за проведення гастроельних заходів; 27) судовий збір; 28) збір у вигляді цільової надбавки до затвердженого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності; 29) збір на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження.

Відсутність єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва у складі податків, зборів, обов'язкових платежів, перелік яких наведено у Законі України «Про систему оподаткування» обумовлюється, на нашу думку, законотворчою недбалістю [5]. Єдиний податок запроваджено у 1998р. Указом Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 03.07.1998р. №727/98: за станом на 30.06.2005р. [6] в порядку реалізації повноважень, наданих Конституцією України, згідно з якими Президент України протягом трьох років після набуття нею чинності мав право видавати укази з економічних питань, не врегульованих законами. І хоча протягом десяти років після запровадження єдиного податку відповідне доповнення переліку податків, наведених у Законі України «Про систему оподаткування», так і не з'явилось, єдиний податок є невід'ємною складовою податкової системи України.

Аналіз норм Податкового кодексу України (стаття 9), дає змогу визначити наступні структурні зміни, що впроваджуються [3]:

Ø Десять податків та зборів залишаються: податок на додану вартість; податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; мито; плата за землю; фіксований сільськогосподарський податок; збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства (застосовується до 31 грудня 2014 року); збір за

використання радіочастотного ресурсу України; збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками; збір у вигляді цільової надбавки до затвердженого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності.

Ø Вісім податків та зборів замінюють чинні до 01.01.2011р.: замість акцизного збору – акцизний податок; замість рентних платежів – рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України, а також рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат, що видобуваються в Україні; замість податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів – збір за першу реєстрацію транспортного засобу; замість збору за спеціальне використання природних ресурсів – плата за користування надрами, збір за спеціальне використання води, а також збір за спеціальне використання лісових ресурсів; замість збору за забруднення навколишнього природного середовища – екологічний податок.

Ø Три податки перенесено до місцевих податків та зборів: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; єдиний податок.

Ø П'ять податків визначені як неподаткові платежі: державне мито; збір на обов'язкове державне пенсійне страхування; єдиний збір, що справляється у пунктах пропуску через державний кордон України; збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (початковий, регулярний, спеціальний); судовий збір.

Ø Сім податків скасовано: податок на промисел; збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету; збір до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення; збір до Державного інноваційного фонду; гербовий збір (застосовується до 1 січня 2000 року); збір за проведення гастрольних заходів; збір на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження.

Отже, нормами Податкового кодексу України зменшено кількість загальнодержавних податків та зборів з тридцяти до вісімнадцяти (табл.1).

Щодо місцевих податків та зборів. Відповідно до статті 15 Закону України «Про систему оподаткування» [4] до місцевих податків належать: 1) податок з реклами; 2) комунальний податок. До місцевих зборів (обов'язкових платежів) належать: 1) збір за припаркування автотранспорту; 2) ринковий збір; 3) збір за видачу ордеру на квартиру; 4) курортний збір; 5) збір за участь у бігах на іподромі; 6) збір за вигреш на бігах на іподромі; 7) збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; 8) збір за право використання місцевої символіки; 9) збір за право проведення кіно- і телезімонок; 10) збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей; 11) збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг; 12) збір з власників собак.

Аналіз норм Податкового кодексу України (стаття 10), дає змогу визначити наступні структурні зміни, що впроваджуються [3]:

Ø Два збори замінюють чинні до 01.01.2011р.: замість збору за припаркування автотранспорту – збір за місця для паркування транспортних засобів; замість курортного збору – туристичний збір.

Ø Три податки перенесено із загальнодержавних до місцевих податків та зборів: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; єдиний податок.

Ø Дванадцять податків скасовано: 1) податок з реклами; 2) комунальний податок; 3) ринковий збір; 4) збір за видачу ордеру на квартиру; 5) збір за участь у бігах на іподромі; 6) збір за вигреш на бігах на іподромі; 7) збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; 8) збір за право використання місцевої символіки; 9) збір за право проведення кіно- і телезімонок; 10) збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей; 11) збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг; 12) збір з власників собак.

Отже, нормами Податкового кодексу України зменшено кількість місцевих податків та зборів з чотирнадцяти до п'яти (табл.1).

Таблиця 1. Порівняння видів податків і зборів, встановлених законодавством України чинним до 01.01.2011р. та Податковим кодексом України, чинним з 01.01.2011р.

№ п/п	Законодавство України (чинне до 01.01.2011р.)	Податковий кодекс України				
		Податки, що залишилися	Податки, що прийшли на заміну	Перенесені до місцевих податків та зборів	Визначені як неподаткові платежі	Скасовані податки
1	2	3	4	5	6	7
ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ						
<i>Закон України «Про систему оподаткування»</i>						
1	Податок на додану вартість	Податок на додану вартість				
2	Акцизний збір		Акцизний податок			
3	Податок на прибуток підприємств, у тому числі дивіденди, що сплачуються до бюджету державними некорпоративними, казенними або комунальними підприємствами	Податок на прибуток підприємств				
4	Податок на доходи фізичних осіб	Податок на доходи фізичних осіб				
5	Мито	Мито				
6	Державне мито					
7	Податок на нерухоме майно (нерухомість)*			Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки		
8	Плата за землю (земельний податок, а також орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності)	Плата за землю				
9	Рентні платежі		Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України			
			Рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат, що видобуваються в			

			Україні			
10	Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів		Збір за першу реєстрацію транспортного засобу			
11	Податок на промисел					•
12	Збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету					•
13	Збір за спеціальне використання природних ресурсів		Плата за користування надрами			
			Збір за спеціальне використання води			
			Збір за спеціальне використання лісових ресурсів			
14	Збір за забруднення навколишнього природного середовища		Екологічний податок			
15	Збір до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення					•
16	Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування				•	
17	Збір до Державного інноваційного фонду					•
18	Плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності			Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності		
19	Фіксований сільськогосподарський податок	Фіксований сільськогосподарський податок				
20	Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства	Збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства (застосовується до 31 грудня 2014 року)				
21	Гербовий збір (застосовується до 1 січня 2000 року)					•
22	Єдиний збір, що справляється у пунктах пропуску через державний кордон України				•	
23	Збір за використання радіочастотного ресурсу України	Збір за використання радіочастотного ресурсу України				
24	Збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (початковий, регулярний, спеціальний)				•	
25	Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками	Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками				
26	Збір за проведення гастроляних заходів					•
27	Судовий збір				•	
28	Збір у вигляді цільової надбавки до затвердженого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності	Збір у вигляді цільової надбавки до затвердженого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності				
29	Збір на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження					•
Указ президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва»						
30	Єдиний податок			Єдиний податок		
МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ						
Закон України «Про систему оподаткування»						
1	Податок з реклами					•
2	Комунальний податок					•

3	Збір за припаркування автотранспорту		Збір за місяця для паркування транспортних засобів			
4	Ринковий збір					•
5	Збір за видачу ордера на квартиру					•
6	Курортний збір		Туристичний збір			
7	Збір за участь у бігах на іподромі					•
8	Збір за виграш на бігах на іподромі					•
9	Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі					•
10	Збір за право використання місцевої символіки					•
11	Збір за право проведення кіно- і телезйомок					•
12	Збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей					•
13	Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг					•
14	Збір з власників собак					•

* Податок на нерухоме майно (нерухомість) не справляється через відсутність механізму його справляння, а саме: встановленого розміру податку та регламентованого порядку його нарахування і справляння. Так, Комітетом Верховної Ради України з питань податкової та митної політики розроблено Проект Закону «Про податок на нерухоме майно (нерухомість)» реєстраційний №2113 від 22.02.2008р., однак 12.03.2010р. проект не прийнято.

ВИСНОВКИ. Основним нововведенням Податкового кодексу України щодо складу податків є зменшення кількості загальнодержавних і місцевих податків та зборів.

Щодо загальнодержавних податків та зборів, то згідно з нормами Податкового кодексу України їх кількість зменшена з тридцяти до вісімнадцяти, а саме: десять податків та зборів залишаються; вісім податків замінюють чинні до 01.01.2011р.; три податки перенесено до місцевих податків та зборів; п'ять податків визначені як неподаткові платежі; сім податків скасовано.

Щодо місцевих податків та зборів, то нормами Податкового кодексу України зменшено їх кількість з чотирнадцяти до п'яти, а саме: два збори замінюють чинні до 01.01.2011р.; три податки перенесено із загальнодержавних до місцевих податків та зборів; дванадцять податків скасовано.

Список використаних джерел:

1. Постанова Верховної Ради України «Про всенародне обговорення проекту Податкового кодексу України» від 08.07.2010р. №2454-VI. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2454-17>.
2. Проект Податкового кодексу: всенародне обговорення фінішувало [Електронний ресурс] / Т. Єфименко // [Урядовий кур'єр](http://www.ukurier.gov.ua/index.php?article=1&id=14417) — 2010. — №162. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukurier.gov.ua/index.php?article=1&id=14417>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2756-VI: за станом на 02.12.2010р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. Голос України — К.: 2010. — №229-230. — С. 4-62. — (Бібліотека офіційних видань).
4. Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991р. №1251-XII: за станом на 16.06.2010р. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1251-12>.
5. Педь І.В. Податкова конкуренція: Монографія. — К.: Експерт-Консалтинг, 2009. — 416с.
6. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 03.07.1998р. №727/98: за станом на 30.06.2005р. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=727%2F98>.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2010 р.

ТОВ "ДКС Центр"